

LS 0175 – LS 0176

Lennart Setterdahl: Jag sitter tillsammans med Arvid Swanson i Moline, Illinois. Han var född 1898, i november, i Hamneda, i Kronobergs län och familjen kom till Amerika 1910. Idag är det den 15 december 1985.

Lennart Setterdahl: Kan Du berätta lite grand om vad pappa gjorde hemma i Hamneda?

Arvid Swanson: Ja han var möbelsnickare.

L: Möbelsnickare?

Arvid: Hade en egen liten fabrik, en och två arbetade med honom. Han gjorde möbler på orders.

L: Jaså.

Arvid: Ja.

L: Och det kunde han försörja sig på?

Arvid: Ja ja. Han var en fin möbelsnickare.

L: Jaha.

Arvid: Ja.

L: Och där Fick Du också lära Dig då?

Arvid: Nej, det jobbet ville jag inte. Jag var inte intresserad av det!

L: Du menar att pappa hade ingen respekt med sig?

Arvid: No. Well jag arbetade efter jag kom hit. Han sålde ju det. När jag kom hit var jag ju bara ett litet barn.

L: Hur gammal var Du när Du lämnade Sverige? Jo Du var ju tolv år.

Arvid: About elva och ett halvt år när jag kom hit.

L: Ja men hade Du inte börjat att hjälpa pappa ute i verkstaden då?

Arvid: Ja?

L: Hade Du inte hjälpt pappa ute i verkstaden då?

Arvid: Ja ja. Ja. Men sen då gick jag ju i skola. Men; sen Men jag 'arbete som snickare; vad 'di kallar carpenter här,

L: Jaså.

Arvid: men jag tyckte det var förbaskat. Jag 'arbete ute om vintern och det var kallt och slask och regn! Nej, det ville jag inte ha.

L: Hur många syskon var ni i familjen?

Arvid: Vi var fem.

L: Fem stycken.

Arvid: Två pojkar och tre flickor.

L: Är Du en av de äldre eller en av de yngre?

Arvid: Jag är rätt i mitten.

L: Jaså, i mitten.

Arvid: Jaha!

L: Jaha.

Arvid: Jag har en bror och en syster som är äldre och två systrar som är yngre.

L: Jaha. De andra, som var äldre än Dig, fick de hjälpa pappa i fabriken?

Arvid: Å ja! Men; nej inte mycket se. Min bror var bara, han var bara 13 ½ när han kom hit över.

L: Men det var ju vanligt att barnen fick hjälpa till när de var små och göra små sysslor?

Arvid: Ja. Ja.

L: Men kanske pappa var rädd att Du skulle förstöra fingrar och - och sånt?

Arvid: Jahaha! Men här är någonting ovanligt. Vi är fem syskon. Den äldsta är 92, blir 92 i mars, den yngsta, hon är över 80 och alla fem still lever.

L: Alla fem!

Arvid: Alla fem är still levande.

L: Jaha. Det är bra! Är de alla här över?

Arvid: Alla här. Min äldsta syster, hon lever nere i Florida. Hennes man, han dog för en åtta tio år sen. And – alla syskonen är still levande och vid god hälsa.

L: Jaha.

Arvid: Ja.

L: Du gick i skola då i Hamneda?

Arvid: Jaa ja.

L: Ja, men Du hade inte gått och läst för prästen när ni kom över hit?

Arvid: No! No det gjorde jag här!

L: Det gjorde Du här - ja.

Arvid: Ja.

L: Så vad berodde det på att pappa och mamma flyttade hit över till Amerika?

Arvid: Varför?

L: Ja!

Arvid: Well. Vi hade ingen real framtid i Sverige på **den tiden**.

L: inte det?

Arvid: Nej, det var fattigdom! Alla var fattiga, even dom som var about rikare var fattiga! Ja! Idag är det standard, det var det inte. Allihopa var fattiga. Bönderna; 'di hade en liten bondgård men det var – jaa – 'di gjorde så 'di kunde leva och det var allt. Det var ingen framgång. Det var ingen framgång.

L: Vilka tillverkade pappa möblerna för? Var det för bönder runt där?

Arvid: Ja; vem som ville ha, beordrade han! Han fick ut orders. Han skeppade möbler över till England och Tyskland.

L: Jaså gjorde han det!

Arvid: Ja. Fick beställning.

L: Och det var bättre möbler han gjorde då?

Arvid: Ja de gjorde handgjorda Du vet, inlagd. Han 'brukte inlägga med – och in i

L: Inläggningar, ja.

Arvid: Ja!

L: Så Du han gjorde inte vanliga sängar och byråer då?

Arvid: Å det gjorde han också och bord och

L: Hur fick han de beställningarna från England? Annonserade han?

Arvid: Om det var en turist eller something som hade vart där och tyckte om det och han ville ha.

L: Och han skaffade virke och sådant då ute?

Arvid: Å ja, han köpte lumber och sen gjorde han. Ja.

L: Jaha.

Arvid: Ek och björk, cherry, vad Du ville ha.

L: Så han var, vad man säger, en real craftsman?

Arvid: Ja. Yes he was a good one. Ja.

L: Men Du hade inget intresse av att lära Dig vad han gjorde?

Arvid: Va?

L: Du hade inte intresse att lära Dig?

Arvid: No no. Well but jag var för liten då, jag kunde inte göra något. När jag kom hit, då hade han ingen fabrik!

L: Kommer Du ihåg överresan hit över?

Arvid: Å ja.

L: Vem kom han till? Hade han någon bror eller syster här?

Arvid: No. No, men han hade en granne. Det var en som reste till Amerika tio femton år förut!

L: Vad hette han?

Arvid: Han hette Bengtsson. Han hade en mataffär i Joliet och han sa: Kom hit, så att min far, han reste till Joliet först och där fick han arbeta som snickare på sommaren. När vintern kom, då var det inget att göra, det var ingenting där. Dom har en stålfabrik där i Joliet, men det var inget. Då sa dom till honom: gå till Moline, där har dom möbelfabriker och pianofabriker och dom gör dråskor och allt som dom gjorde på **den tiden**. Där kan Du få arbeta inne på vintern. Där kom han till Moline. Så när vi kom hit så var han i Moline.

L: Hur länge stannade ni i Joliet?

Arvid: No!

L: Hur länge stannade ni?

Arvid: Nej vi stannade inte i Joliet at all.

L: Inte alls?

Arvid: Han var i Moline när vi kom hit.

L: Pappa åkte hit först då?

Arvid: Ja. Han kom till Joliet 1909, men sen på hösten 1909 så kom han till Moline, för han kunde inte få något snickeriarbete där, så kom han till Moline. Här hade 'di möbelfabriker och pianofabriker och orgelfabrik och! Buggies och everything they had! Det var då inget. Då fick han hjälp med detsamma här! Han var här.

L: Vad gick han in på för fabrik?

Arvid: Va?

L: Var började han någonstans, På pianofabrik, eller?

Arvid: No. No. Han började, vad 'di kallar the Right's Buggy Company. Det är samma plats var det är Mac Laughlin Bodies now.

L: Jaha.

Arvid: Det är var jag arbetade i 34 år!

L: Gjorde Du det!

Arvid: Jag slutade när jag gick i pension, då hade jag varit där i 34 år.

L: Vad tillverkade de då när pappa kom? Vad gjorde de för någonting? Horse buggies?

Arvid: Buggies, ja, vad 'di kallar.

L: För hästar?

Arvid: Ja, ja ja, ja. Men sedan började 'di på och göra automobilbodies.

L: Jaha.

Arvid: Det olika companies. När jag startade; började, Right; det var slut då. Det var en som hette: Ed Wilson, hade 'at då, han gjorde automobilebodies på många olika automobiler som inte, - de finns inte nu! Jag menar de gjorde här rätt i Moline: Velies.

L: Ja - Velies.

Arvid: Men dom är gångna.

L: Ja.

Arvid: Och gjorde bodies för (?) och Overlander, Dodges, Graham och Dort. De gjorde parts.

L: Så det var många sådana fabriker i Moline?

Arvid: Ja. Ja ja. Det vi gjorde för många, var många olika automobilfactories vi

arbetade för. Vi gjorde parts för dom.

L: jaha. Men innan vi åker över till Amerika. Kommer Du ihåg överresan med mamma och så?

Arvid: Å ja! Å ja.

L: Ni var alla barn tillsammans då?

Arvid: Ja. Ja ja. Ja. Vi var alla i en kupé, i ett rum.

L: På båten?

Arvid: Ja.

L: Kommer Du ihåg båtens namn?

Arvid: Ja. Det var Helige Olov.

L: Helige Olov.

Arvid: Eller: Scandinavian/Amerika-Linjen.

L: Åkte ni från Köpenhamn?

Arvid: Ja. Ja. Vi fick gå till Köpenhamn, på färja till Köpenhamn och komma på båten i Köpenhamn. Och sen gick vi opp till Bergen och – och – och Oslo, Bergen där i Norge.

L: Ja.

Arvid: Där låg vi för en dag och en natt där 'di lastade på skinn.

L: Skinn?

Arvid: Ja! Dom hade, vad 'di kallar: furs.

L: Ja ja skinn ja!

Arvid: Ja ja! Buntar, stora buntar. Den bommen, den gick 'hele dagen och hela natten.

L: Och det kommer Du ihåg?

Arvid: Oh yes! Det höll mig vaken hela natten, den där förbannade bommen, den gick (Arvid härmar ett jämrande läte, envetet återkommande)! Hela natten. 'Di 'lasta på, en jäkla massa skinn där 'di 'lasta på.

L: Så det var mer skinn än emigranter på den båten?

Arvid: ja! Jag tror det! Jag tror det! 'Di hade – hade trapping about 'hele 'hele vintern.

L: Jaså. Jaha. Och det skulle till Amerika?

Arvid: Ja sure sure. Ja ja.

L: Jaha.

Arvid: Ja. And då hade vi ett rum på sex då, morsan och fem barn.

L: I samma rum?

Arvid: Ja. Men det var då, sen puttade 'di in gammal skollärlarinna in i samma rum med ju. Så mig och min bror, vi fick 'sleapa sova tillsammans!

L: Var hon från Sverige?

Arvid: Ja! Ja. 'Di 'ptta henne in i samma rum! Men dom sa att dom små barnen, dom kan få ligga i två i en bädd säng se!

L: Hur åt ni nu? Åt ni i kupén eller gick ni ut till ett matrum och åt på båten?

Arvid: Ja. Ja, vi

L: Eller till the big dining room?

Arvid: Jaa. Men det var! Det var lite gammalt.

L: Hur var båten?

Arvid: Å båten var all right! Den var

L: Maten, var den bra med?

Arvid: Jaa, men – det var ju inte som de gör nu. De hade tenntallrikar, så att ifall båten gungade så kunde 'di inte (?) och tenn cups till dricka. Och där kom de med en storer bytta med två hjul och så kom 'di där med en skopa och hällde på på Din tallrik!

L: Och det var det.

Arvid: Jaha! Det var! Det var den vägen dom gjorde på **den tiden!**

L: Så det var inte fläsk och potater då?

Arvid: Ja. Oh! Vi kanske fick det också men det är vad jag kommer ihåg.

L: Jaha. Men ni satt vid långa bord?

Arvid: jaa, just långa bord. Jaa.

L: Ni var inte sjösjuka?

Arvid: Först när vi lämna, i Köpenhamn, vi kommer ut där mellan Sverige, med många lilla öar. Det var vackert och kor gick där och betade. Då låg jag på sängen och det var ett litet fönster där och det var öppet, så jag kunde hänga 'huvudet ut där och titta ut och båten gunga och gunga och jag låg där och titta. Och då var jag så! Rätt vad det var så! Jaha! Ja! Då blev jag lite orolig i magen.

L: Ja.

Arvid: Men det var det. Vi hade inget särskilt WC heller, utan det var lite, bra nära vårt rum, där fick vi gå till allmänt WC.

L: Jaså det var allmänt WC?

Arvid: Ja visst. Och där - där fick vi gå. Och där let jag ut lite granna! Men sen, sen var jag hela vägen all right. Sen mådde jag bra hela vägen.

L: Och Du kunde äta varje måltid på båten?

Arvid: Ja. jaa ja, sen mådde jag bra. Och jag var tillbaka, de gånger jag har varit på båt; på Kungsholm och det och det har varit vågor som 20 fot höga vågor och båten gungar.

L: Och Inga bekymmer?

Arvid: Jag blev inte ett dugg sjuk.

L: Nähä.

Arvid: Ju värre det blåste, ju hungrigare blev jag! Ja! Jag blev aldrig sjösjuk, jag har aldrig vart sjösjuk igen i hela mitt liv, aldrig.

L: Fick ni någon frukt på båten, apelsiner eller någonting, som Du aldrig hade sett förut?

Arvid: No no I don't think. Inte vad jag kommer ihåg.

L: Nähä.

Arvid: Vi fick; vi fick lite, kanske lite kokade, fick vi som dessert där, kanske vi fick ibland. Men det var inget, det var ingenting. Det var, det var.

L: Nej. Hade Du haft apelsiner och frukter och sådant hemma i hemmet?

Arvid: Å ja, vi brukar, jag kommer ihåg. Man köpte vad vi kallade blodapelsiner, de var röda insides, 'di kom från, från Spanien.

L: Spanien?

Arvid: Ja.

L: Jaså det köpte ni?

Arvid: Ja vi köpte dom blodapelsiner, men dom var dyra, Du vet dom köpte bara en och två i taget och delade opp! Jaa!

L: Till jul? Kommer Du ihåg vad Du fick i julklapp när ni var hemma i Hamneda?

Arvid: Ja.

L: Hade ni jultomte till exempel?

Arvid: No nej no inte hade 'di jultomte, men det mesta vi fick var, var kläder or something, You know.

L: Någonting som ni kunde använda?

Arvid: Ja ja.

L: Inga leksaker?

Arvid: Nej inte mycket. Det var flickorna hade smådockor, men det var inte mycket.

L: Nej.

Arvid: No.

L: Så på resan över då. Kommer Du ihåg när ni landade i New York på Ellis Island?

Arvid: Oh yes! Castle Garden.

L: På Castle Garden!

Arvid: Ja visst. Det var på Ellis Island, det är Castle Garden.

L: Ja. Jaha.

Arvid: Det var vi gick. Och så därifrån, där fick vi ta en färja, 'te

L: Till tåget?

Arvid: Till in till stan och sen på tåget.

L: Jaha.

Arvid: Det tog oss en och en halv dag 'te komma 'te Moline. Vi fick byta i Chicago, fick vi byta.

L: Men kommer Du ihåg Castle Garden, hur länge var ni där, en hel dag?

Arvid: Åh vi var där för tre fyra timmar, ty 'di fick öppna alla trunkarna där, lådor och kappsäckar, vad 'di hade, fick 'di öppna upp. Så tog dom och drog ut det, slängde det på golvet! Så fick Du hitta allting och putta det tillbaka själv!

L: Jaså de tog upp allting?

Arvid: Jaha! 'Di gick igenom allting, titta igenom det och drog ut about hälften av 'et på golvet och titta sen om 'di kunde finna nånting som vi kunde smugla in. När 'di inte fann nånting så gick dom, så fick 'en putta det tillbaka själv!

L: Hade ni en stor kista med er, eller vad hade ni?

Arvid: Å ja, Vi hade ett par kistor, stora kistor! En kista gjorde far min innan han lämna för han tänkte vi skulle ha den, han gjorde utav trä

L: Jaha.

Arvid: Och så (?), stål ..

L: -band runtom.

Arvid: Ja.

L: Men vem körde fram den kistan från båten och så fram till tullen? Hur bar ni er åt då? Ombesörjde de det då, eller?

Arvid: Ja, dom hade lastat av där, på the Castle Garden!

L: Från båten?

Arvid: Ja.

L: Och de kom med små kärror då och körde fram dem?

Arvid: Ja ja. Och sen fick vi gå och finna våra - och där kommer dom! Med en sån där tvåhjuls kärra med fyra fem lådor på varandra och så 'hit' de – och så slängde 'di alltihopa, 'di hoppa högt över de där lådorna Du vet! En del gick 'söner.

L: Och så fick ni plocka ut då vad som tillhörde er?

Arvid: Ja! Ja! Och så fick vi ett nummer! Och jag kommer ihåg, vi var nummer fyra! Och alla dom var nummer fyra. Då kom de sen med den här färjan. Jag tänkte dom kunde bara ta så många på taget, about en hundra i taget. Då kom 'di vid 'klocka 1. De som hade nummer ett, dom var ju först och så kom färjan. Därefter så kom den tillbaks, då var det nummer två som skulle gå på färjan. Och nummer fyra skulle gå, det var vårt nummer! Men vi hade!, då hade 'di inte synat oss! Vi hade inte packat ner och var färdiga då.

L: Nä.

Arvid: Då fick vi stanna efter. Sen fick vi vänta 'te 'di kom runt 've 4 igen och då gick vi med. Då tog vi oss rätt 'te stationen.

L: Jaha.

Arvid: Och jag kommer på tåget, det var sent på kvällen, när vi kom på tåget.

L: Jaha. Kommer Du ihåg vad de hade packat ner i kistan i Sverige?

Arvid: Åh 'di hade packat; min mor hade packat ner 'helt servis, porslin, about tolv personer: tallrikar, koppar, tefat och sen – och så med kläder emellan.

L: Jaha.

Arvid: Och inte en bit gick sönder.

L: Inte det!

Arvid: **Inte en bit gick sönder!** Jag har, jag kan visa Dig koppar här som

L: Ja ja. Vi kan se på det sen då.

Arvid: Ja. Inte en bit gick 'sönder, hon hade packat det så väl

L: Jaha.

Arvid: i den där stora lådan. Ja.

L: Ja.

Arvid: Inte en bit gick 'sönder.

L: Var det nånting annat Du kommer ihåg som hon packade ner? Packade hon ner en bibel till exempel?

Arvid: Å ja! Ja! Ja!

L: Och psalmbok?

Arvid: Jaa ja den tog hon ju, den hade 'di.

L: Ni hade haft auktion då innan ni åkte?

Arvid: Å ja, det hade dom, ja, det hade vi.

L: Och ni sålde allt som ni inte kunde ta med er?

Arvid: Jaa det hade vi. Sålde gården – och – och – sen, efter 'di sålt jorden, så sålde 'di

L: Var det någonting som Du lämnade kvar som Du skulle vilja ha haft med Dig över?

Arvid: Jo! Nej inte vad jag minns. En del tänkte jag det, jag tog med mig. Se: det jag ville ha, det tog jag med mig, lite småsaker jag hade, Du vet. Jag ska visa Dig det också, ja!

L: Jaså.

Arvid: Ja, det var bara små. Men jag hade funnit en sten!, Du vet: Vid åkanten, nere vid Lagan.

L: Ja ja?

Arvid: Och den var gul, fullt med guld, som guld. Hur den kommit dit. Ja, den var nästan som colored guld.

L: Och den tog Du med Dig?

Arvid: Den gnistra. Den tog jag med mig, men den har försvunnit.

L: Jaha. Så det var ändå ett kärt minne.

Arvid: Det måste varit något guld och sandfärg som hade kommit där vid sidan!

L: I Lagan?

Arvid: *Ja!* Ja!

L: Jaha.

Arvid: Ja. Jag minns den, jag fann den på vägen, Åh Jippie! vad den var vacker!

L: Jaha.

Arvid: Den gnistrar så fint så!

L: Jaa ja ja.

Arvid: Ja.

L: Så efter examineringen på Ellis Island där

Arvid: Yes.

L: så tog ni tåget?

Arvid: Ja.

L: eller färjan över till tåget?

Arvid: Ja.

L: Och då hade ni lappar på er?

Arvid: Å ja! Ja ja ja!

L: Jo men vänta. Innan vi går vidare här nu! Var doktorn noggrann med att undersöka er? Han tittade på ögon och på händer?

Arvid: Oh yes. Det gjorde 'di på båten också ett par gånger.

L: Gjorde de det!

Arvid: Innan. Ja, dagen innan vi kom 'te hamn så fick vi; var det en doktor på båten och alla skulle gå opp och marschera förbi, marschera och se hur mycket, om 'di 'kunne gå som 'di skulle, eller om 'di halta eller nånting, eller om

L: Var det en svensk doktor?

Arvid: Ja det jag vet inte. Jaa, det var det väl. Men 'di bara titta på Dej, bland annat om 'di haltade eller nånting, då stoppa 'di dom, för och se vad det var fatt med dom.

L: Säger Du det?

Arvid: Ja. Och där titta 'di in i ögonen också, om 'di kunde se nånting, så det var riktiga ögon. Men sen när vi kom 'te Ellis Island, då fick vi gå igenom det igen! Ja. Ja. Yeah.

L: Så det var allt en väldig exercis då?

Arvid: Ja, visst. Men när jag kom på tåget, jag menar: när vi gick igenom New York, då började det på och bli mörkt. Men så åkte vi hela natten och nästa dag, sen på eftermiddan, så kom vi 'te Chicago. Där fick vi byta 'te en annan station, men då hade 'di en droska där också and de togo oss och togo oss 'te den andra 'station, så 'di took care of it se.

L: Jaha.

Arvid: Ja. Ja.

L: Fick ni ha bekymmer över att kistan kom med då, eller skötte de om det?

Arvid: No no. Det var 'reverterat rätt 'te hit.

L: Till Moline?

Arvid: Ja, så det var inget bekymmer. Vi hade inte ätit något sen vi hade gått genom tullen, så det var ju ett dygn åtminstone 'te vi kom hit. När vi kom 'te Moline, då klockan var about 5 på eftermiddan nästa dag, kom vi 'te Moline. Och då var det en karl, som arbeta med min .. med min far och han var där och mötte oss och min far hade 'te arbeta övertid den kvällen, det var sagt 'di ville han skulle göra, han fick arbeta övertid. Han bad den där karln 'te och; 'te möta oss, när 'di hade stationen på 13:e street.

L: Jaha.

Arvid: En gammal liten station. Så han; det var en karl där som mötte oss där och tog oss till var vi skulle gå.

L: Ja men var åt ni då, mellan New York och Moline? Hur fick ni mat på tåget?

Arvid: Nej! Nej! Nej men de sålde paket! 'En fick, för 1 dollar, i New York.

L: Ja!

Arvid: Och det var stopped där!

L: Och det skulle räcka hela vägen?

Arvid: Ja! För det var några bananas och det var bröd; smörgåsar och, men så var det några, ett par tomatoes, och vad dom såg goda ut! Å! Och det ska vi ha. Tog en bit. Pu! Jahaha!

L: Ingen tyckte om det?

Arvid: Inte! No! Vi kunde inte äta tomaterna, no! Vi hade aldrig smakat det!

L: Hade ni smakat bananer?

Arvid: Nej.

L: Inte det heller?

Arvid: Jag kunde inte äta dom heller när jag först kom hit.

L: Inte det?

Arvid: När vi 'köm 'te huset, min far hade hyrt 'ett plats se – och; gårdshuset var där och där var en stor bunt med bananas. 'Di hade vad 'di kallar skafferi; pantry, 'di kallas här. Och de luktar så gott! Och de var mogna. Jag fråga mamma om vi fick ta en och dela på en; jaa vi fick ta en och dela upp en, mej och bror min. Tog en bit. No! Jag tyckte inte om dom heller! Men dom lärde jag mig äta rätt så fort!, but med detsamma, första gången, tyckte jag inte om dom. 'Förste gången tyckte jag inte om dom.

L: Men det hade Du aldrig sett i Sverige?

Arvid: No.

L: Inte bananer och inte tomater?

Arvid: No. Men nu har dom *dom*! Nu

L: Ja, nu har de det, ja.

Arvid: Nu har dom

L: Men apelsiner hade Du ätit?

Arvid: Ja, apelsiner hade jag ätit. Men tomater, det odlar dom där nu.

L: Ja, i mullbänk.

Arvid: Och vindruvor också.

L: Jaha.

Arvid: Oh yes!

L: Men på den tiden var det okänt.

Arvid: Ja, corn också. Majs.

L: Jaa.

Arvid: Å, ja, det har dom nu, i södra Sverige.

L: Jaa. Hade pappa hyrt ett hus då - eller?

Arvid: Ja. Ja.

L: Ett helt hus.

Arvid: Ja.

L: Hade han hyrt det?

Arvid: ja.

L: Var då någonstans?

Arvid: Det var på 19:e St och about 8:e - 8:e Ave.

L: Å, nere i stan?

Arvid: Ja. Ni vet var (?) är?

L: Ja.

Arvid: Å just about, lite söder om där, rätt var 74 (?) Ave är. 'Di har rivit ner det huset, det var ett gammalt hus Du vet. Vi var bara där tre veckor.

L: Jaså det är allt?

Arvid: Det var allt, för han hade ett annat 'huset på 15:e – 15th St och 13:e Ave och där levde vi about 16 månader och sen köpte han ett hus på 12:e St. och 7:e Ave, 19--. Vi 'mova dit i oktober 1911 och där

L: Och då köpte han ett hus?

Arvid: Ja, där köpte han ett gammalt hus.

L: Hade han pengar då eller hade han lånat i bank, eller hur fick han ihop det?

Arvid: No, det tog inte mycket 'te köpa ett hus då hör Du. Var hus och lot, och allting, för över 2 000 dollar.

L: Ja men arbetsförtjänsten var väl låg förstås?

Arvid: Men .. men 500 dollar ner!

L: Down pay.

Arvid: .. 50 dollar!

L: I månaden?

Arvid: No no no! Var sjätte månad!

L: Var sjätte.

Arvid: Två gånger om året.

L: Hur mycket?

Arvid: 50 dollar.

L: Två gånger om året?

Arvid: Två gånger om året ja.

L: Vad tjänade han i timman då på fabriken?

Arvid: När vi kom hit: Union Carpenter hade 27 ½ cent i timmen.

L: 7 ½ cent! Och det var Union?

Arvid: Det var Union! Men om Du 'arbetar i en fabrik, då kunde Du (?) 16 ½, 17 ½, 20 cent i timmen.

L: På fabriken! Och dom var no union?

Arvid: No. Ingen union.

L: Vad berodde det på?

Arvid: Lika på Deeres och där: 16 ½. Första året, om det var första gången Du fick job där, det like en massa av 'di 'svenske pojkar, 'di gick ut på 'sommarn, gick ut och arbeta på farm, kring 30 32 dollar i månaden och mat och rum, så 'di kunde spara allt 'di fick! Så kom 'di tillbaka på vintern. Då fick 'di alltid; då kunde 'di alltid få jobb se, even om de sa att de 'arbeta på en farm, för då kunde de göra det arbetet 'te Deere! And då förste året, då brukade dom få 'en 16 ½ i timmen, 10 12 timmar om dan. Och nästa år, då kunde dom få 17 ½. Men dom som fick 17 ½ cent i timmen, 'di .. 'di talade inte 'te dom som fick 16 ½ i timmen!

L: Inte Det!

Arvid: *Oh no!*

L: Det var status.

Arvid: Det var inte bättre då. Å ja! Men sen om Du fick, så Du hade. Men; dom arbetade bara som hjälpare och Du vet: temporary; men dom som arbetade steady, på maskin och det, or something, som smed eller nånting, eller machine operator,

L: Ja.

Arvid: dom kunde ju få till 22 ½, möjligtvis up to 25 cent i timmen, men då var Du en expert, om Du fick 25 cent i timmen.

L: Men vad berodde detta på? The carpenters, de hade en union, alltså: en fackförening?

Arvid: 'Di hade en, men

L: Men fabriken hade ingenting?

Arvid: No.

L: Hur kunde de få dubbelt så högt och the union got (?)? Vad beror det på? Var det någon som ville bli snickare då?

Arvid: Jaa. Det var. .. Ja. Inga. Ingen fabrik ju hade någon union.

L: Ja, men snickarna nu, vad berodde det på att *dom var i union?*

Arvid: Ja.

L: Vad berodde det på? Vad berodde det på att de hade börjat så tidigt med union? Men det var ju ingen nytta till! De fick ju bara hälften betalt!

Arvid: Ja! Because 'di dom mötte inte så mycket motstånd. De här kontraktarna, dom hyrde about kanske tre fyra på en man, 'di kunde inte göra mycket motstånd. Men nere i fabriken, om de börja och tala om och försöka att 'di skulle ha union, då var det bara: Ut med Dig.

L: Med en gång?

Arvid: Ja: *ut ut!* Det var det ja! Det var det jävliga innan vi började upp med fabrikerna där, få unions.

L: Jag förvånar mig över John Deere och Moline Plow. Varför betalade de 17 cent i timmen när de visste att the carpenters only got 7?

Arvid: No they got 27 ½.

L: The carpenters?

Arvid: Yeah.

L: Å, 27!

Arvid: 27 ½.

L: Å 27.

Arvid: Ja.

L: Åhå, jag hörde fel. Jag tyckte Du sa 7.

Arvid: No. 27 ½ cent.

L: 27.

Arvid: Ja. 1910.

L: Å, på så vis, ja.

Arvid: Ja.

L: Ja Det förklarar saken.

Arvid: Ja.

L: 27, ja.

Arvid: Ja.

L: Och de var organiserade 1910 när Du kom?

Arvid: Å ja. Ja å ja. Ja.

L: Så – ni var fem syskon då?

Arvid: Ja.

L: Och Du började gå i skolan här?

Arvid: Ja.

L: Hur fungerade det då? Du kunde ingen engelska?

Arvid: Well! Första året kunde jag inte mycket, but! Du vet att: små barn, de lär sig fort.

L: Pratade de mycket svenska ute på gatorna i Moline på den tiden?

Arvid: Å på den tiden var det ju svenskt allt över, var Du gick. Kyrkan var ju svenskt; både i Första Lutheran och Salem-kyrkan talade dom, var vi gick, det var ju på svenska, allting var på svenska. Logerna här, there was Skandinaviska Förbundet, de kallar.

L: Ja.

Arvid: Och jag är ordförande på den logen här idag.

L: Jaså!

Arvid: Och Wasa-orden och Vikingarna, Svitjood, Godtemplarna, det var på svenska, allting var på svenska. Mötena höllos på svenska.

L: Och pappa, gick han med i Svenska Brödraförbundet?

Arvid: Ja!

L: Gick han med i Odd Fellows?

Arvid: No. Jag gör det, jag

L: Ja, men han gick inte med?

Arvid: No, inte i Odd Fellows.

L: Varför gick han med i Salem-kyrkan? Varför gick han inte med i First Lutheran?

Arvid: Därför att vi levde rätt nära där.

L: Jaså, så nära där!

Arvid: Vi levde på 13:e Ave. Du vet.

L: Jaha!

Arvid: Det var ju

L: på gångavstånd.

Arvid: Ja! Jo visst. Och så kom den där prästen så fort vi hade flyttat in där, så nästa dag var prästen där och språka med oss, om vi skulle gå med och om barnen skulle gå till söndagsskola där!

L: Och det var på svenska?

Arvid: Ja å ja, allting var på svenska. Vi konfirmerades och sen; allting med svenska – yeah.

L: Jaha.

Arvid: Men det har ju ändrat sig också, det har ju ändrat sig.

L: Så hur gammal var Du nu när Du började att arbeta och dra ditt strå till stacken?

Arvid: Well när jag fick 'en 'stadig job, då var jag, var jag väl 17 år gammal.

L: 17 år.

Arvid: Ja.

L: Ja men Du hjälpte väl till med något annat innan?

Arvid: But när vi var barn, en pojke levde nästa dörr, vi brukte ju, när skolan var slut i slutet på maj, då 'brukte vi; i juni, när körsbären mognade, då 'brukte vi gå och plocka körsbär: 2 kvart; 2 cent per kvarten.

L: Jaså.

Arvid: Ja å ja. 2 cent/kvart.

L: Var växte de, utåt Port Byron eller Hampton eller?

Arvid: No vi börja i Moline!

L: Här i Moline?

Arvid: Folk hade väl körsbärsträn and 'di var rädda 'te gå opp och plocka dom men vi plocka körsbär, ja ja! Å ja, det var på ett par tre veckor, sen var det ju slut med det nöjet.

L: Jaha. Du kom ju till Mississippi. Hade Du hört talas om Mississippi i Sverige?

Arvid: No. No det hade jag inte.

L: Du hade aldrig läst om det i skolan?

Arvid: No, inte om Mississippi.

L: Nej.

Arvid: But vi hade hört om Niagarafallet.

L: Det hade ni hört om?

Arvid: Ja ja. För där stannade; tåget, det gick inte direkt, det gick även till Buffalo där.

L: Ja ja.

Arvid: För det gick över där, så 'di stanna rätt på en brygga där, så 'en kunde gå ut och titta, se fallet. 'Di stanna tåget där, för en bara en fem minuter.

L: Det såg ni ja. Se där, ja!

Arvid: Ja. Jag kommer ihåg det.

L: Det var en upplevelse.

Arvid: Ja. Men jag har vart där sen och sett det!

L: Jaha. Så ni åkte igenom Buffalo/ Detroit?

Arvid: Ja.

L: Och Detroit?

Arvid: Ja, det minns jag inte riktigt, men: jag vet vi var vid Niagarafallet. Och när jag kom ifrån Sverige i -58, då tror jag tåget, att det gick samma väg. Det gick uppför (?) och då kom vi ner genom Detroit.

L: Jaha.

Arvid: 'Di gjorde kanske det också, men jag visste inte det, jag vet inte riktigt. Jag vet inte var vi var! Jag hade aldrig hört talas om varken Detroit, eller! –

Lennart Setterdahl: Sen då när Du kom in till Moline här, var ni nere och fiskade och lekte vid Mississippi? Det var ju inte långt ifrån? Ni var ju alldeles invid stranden.

Arvid Swanson: Jag har aldrig fiskat nere i Mississippi.

L: Inte det!

Arvid: Inte i Mississippi. Jag har fiskat i Rock 'Rivern.

L: Men Du har aldrig varit vid Mississippi?

Arvid: Och Green River har jag fiskat.

L: Men aldrig i Mississippi?

Arvid: Inte i Mississippi. No.

L: Hur såg det ut där nere på River Drive, i Moline, vid Mississippi? Var det långsluttande stränder, eller var det ?

Arvid: Det var bara, det var bara landsväg.

L: Det var allt det var?

Arvid: Ja visst.

L: Och så översvämningar varje år?

Arvid: Å ja, det var det allt ibland.

L: Vattnet gick långt upp?

Arvid: Jaha! But – det var ju ingenting (?).

L: Och på andra sidan, till exempel bron som går över till Bettendorf, den fanns inte på den tiden?

Arvid: No no no! No no no no! Det var ingen bro där.

L: Hade ni en färja då eller?

Arvid: No.

L: Ferry?

Arvid: Nej, de hade en färja som gick mellan Rock Island och Davenport.

L: Jaså, ingen till Bettendorf?

Arvid: No. No no no.

L: Det var ingenting i Bettendorf, på *den sidan*?

Arvid: Well det var inte mycket they made. 'Di hade street cars,

L: Jaa.

Arvid: for railroads, järnvägar; fraktvagnar.

L: De gick över?

Arvid: No. Dom byggde dom där.

L: Jaså de byggde dem där!

Arvid: Ja.

L: Jaha.

Arvid: Men det var about allt 'di hade.

L: Det var allt - ja.

Arvid: (?), dom var inte där då.

L: Nej.

Arvid: Det var

L: Så det var ingen som arbetade härifrån på Iowa-sidan på den tiden?

Arvid: Nej, inte mycket!

L: Och tvärtom?

Arvid: Ja!

L: Så – Du försökte aldrig komma in på Rock Island Arsenal?

Arvid: No no no. No.

L: När Du var upp i 17-årsåldern då –

Arvid: För jag arbetade på. Jag hade en sommar när jag arbetade som snickare. Vi 'putta .. byggde tre byggnader där, tre nya byggnader som vi arbetade på, - men jag arbetade aldrig för Arsenal, jag arbetade för en kontraktare from Moline, som byggde tre, 'putta upp tre byggnader där.

L: Jaha. Jaha. Så Din pappa, han fortsatte i fabriken?

Arvid: Ja.

L: Hur länge höll han på på *det arbetet*?

Arvid: Hur länge han ?

L: Tills han

Arvid: Han var snickare till han blev för gammal.

L: Jaha.

Arvid: Och då byggde! Då köpte han ett par tomter på 12:e St och 20:e Ave och då 'putta .. byggde han upp ett par hus själv och sålde.

L: Jaså! Se där ja!

Arvid: Men då var han ju upp i 70-årsåldern.

L: Men nu, med de kunskaperna han hade, med att lägga in fina möbelinredningar och sånt, tänkte han inte på att börja med någonting själv när pojkarna blev äldre?

Arvid: No. No.

L: Han var inte intresserad av det?

Arvid: No. No.

L: Han gjorde inga möbler när han kom hit över?

Arvid: No. No.

L: Aldrig någon gång?

Arvid: No. *No.*

L: Vad berodde det på?

Arvid: Nej han hade ingen plats för det, inget maskineri och

L: Han tog inte med sig några verktyg ifrån Sverige?

Arvid: No no no.

L: Inga verktyg?

Arvid: No no no. Han hade ju en stor svarv där som man får trampa! Ja.

L: Men han funderade aldrig på att sätta upp en sådan här i Moline?

Arvid: No. No. No. Men han byggde. - När 'di byggde Velies' stora plats ute på 7:e gatan,

L: Jaa.

Arvid: det är en fin plats där, miljonärs,

L: Det är där restaurangen ligger nu?

Arvid: Nu är restaurangen där ja.

L: Ja.

Arvid: Min far och en annan karl, jag tror han hette – jag tror han hette Carlson, - dom gjorde **allt insides arbetet där, allt insides. Velies sa 'te kontraktarn: "I want these two Swedes to do it and nobody else, because I want it done right"**.

L: Jaha.

Arvid: Och det är, om Du går in där, så kan Du se allt träarbete, det är som det hade växt tillsammans.

L: Vem arbetade Din pappa för då? Axel Carlsons?

Arvid: Jag kommer inte ihåg vilken snickare det var som hade det här! Det var en stor grabb det här Du vet. Jag minns inte. Jag tror det var en out of town.

L: Jaha.

Arvid: Took up den byggnaden. För det var en stor byggnad.

L: Jaha.

Arvid: And. Han var där. Det var det längsta rätt han var på En, han var där för 14 månader!

L: På det huset?

Arvid: På det, ja. Han och den där Carlson, de gjorde allting insides arbetet, allt insides arbetet.

L: Jaha.

Arvid: Och jag har vart där många gånger och tittat på det; allting passar som om det är växt tillsammans.

L: Var Velie fortfarande i the automotive business då? De gjorde fortfarande bilar då; Velies?

Arvid: Ja, de gjorde bilar.

L: Ja, på den tiden. När slutade den fabriken?

Arvid: Ja sen, Sen började de på och göra aeroplan också, men det varade inte länge.

L: Inte det?

Arvid: No. Men sen. Men sen blev konkurrensen för mycket. De där småfabrikerna, de kunde inte göra. De hade två mera automobilfabriker här.

L: Jaha.

Arvid: 'Di hade en i East Moline, vad 'di kallar RMV (?) Night, 'di hade the Night Indian.

L: Jaha.

Arvid: They didn't have the (?), they had the sled belts.

L: Ja.

Arvid: The Night Indian. And they had the RMV Night och så var det en annan liten: The Moline Night!

L: Jaha.

Arvid: 'Di hade tre fabriker här som gjorde automobiler. Men 'di kunde ju inte konkurrera med 'di 'store.

L: Var de för dyra de bilarna att sälja eller vad berodde det på att de inte gick?

Arvid: Ja!

L: De var för dyra?

Arvid: Ja.

L: För dyra att tillverka?

Arvid: Ja. Min bror arbetade där för RMV för en vinter.

L: Å Al!

Arvid: Ja! Han arbetade där en vinter.

L: Jaha.

Arvid: Jaha!

L: Så han var lite äldre än Dig?

Arvid: Ja två år äldre.

L: Två år.

Arvid: Två år äldre ja.

L: Sen 1914 så bildades the noble Lodge number 282

Arvid: Right.

L: av Wasa.

Arvid: Ja.

L: Och Din bror, han blev charter member.

Arvid: Han är den ende levande charter 'membern.

L: Var var Du någonstans när de började logen?

Arvid: Jag var för liten. Jag var inte gammal nog då.

L: För ung?

Arvid: Jag var för ung då.

L: Å Du kunde inte gå med då!

Arvid: No no no. No no no. Jag var för ung.

L: Jaha.

Arvid: Du hade till och bli 16 år gammal.

L: Jaha.

Arvid: Men jag var inte 16 år än.

L: Nähä Du. Så Du hade till att vänta lite grand.

Arvid: Men han var ju.

L: Och Rupert Kask, han var fortfarande?

Arvid: Å ja ja! Å ja ja!

L: Du kommer ihåg honom som liten pojke?

Arvid: Ja.

L: Kom han ifrån Sverige?

Arvid: Kask ja.

L: Ja?

Arvid: Ja visst.

L: Men han hade varit här i många år före er?

Arvid: Ja. Ja. I don't know.

L: Var kom han ifrån i Sverige?

Arvid: Det minns jag inte riktigt nu, men hans gumma hon var från Finland, det minns jag.

L: Jaså.

Arvid: Ja.

L: Men han var inte finlandssvensk?

Arvid: No no no. Han var svensk. Han var svensk. Ja ja.

L: Ett gammalt soldatnamn: Kask.

Arvid: Ja!

L: Och han var intresserad utav Wasa?

Arvid: Å ja. Yes yes yes!

L: Är det sanning det att han gick ner till järnvägsstationen och väntade på pojkarna?

Arvid: That's right. Det är sant. Yes.

L: Han stod där nere vid tågerna?

Arvid: Yes. Det han visste 'di tågen skulle komma in med immigranter, då var han där och ville 'signa upp dom.

L: Och det kom nästan varenda vecka immigranter ifrån Sverige?

Arvid: Well jag tänker maybe varannan vecka, or so, med båten.

L: Det var alltid någon som kom?

Arvid: Ja. Men han visste när tåget skulle komma in här. Ja, det är sant.

L: Jaså, han tog dom med en gång?

Arvid: Ja!

L: Så alla kände Kask i Moline då?

Arvid: Jaha! Ja men!

L: Han var mer känd än prästen?

Arvid: Ja, han var.

L: För prästerna gick inte ner till tåget och värvade?

Arvid: No no. No no no. Jaa han var känd, men det var många som inte tyckte om honom.

L: Jaså han var för framfusig?

Arvid: Han var väldigt stormagad. Allting skulle gå som Han ville ha det.

L: Jaså han var envis utav sig?

Arvid: Allting. Ja. A dictator. Allting skulle gå, utav Hans. Ja.

L: Så han lämnade inte ifrån sig lite skyldigheter då och lät andra göra det, utan han skulle göra det?

Arvid: Ja, han ville det.

L: Tog han in de flesta medlemmarna då på så vis?

Arvid: Det vet jag inte. Det vet jag inte.

L: Men det måste han ju ha gjort, om han tog dem nere vid tåget?

Arvid: Jaha! Å ja! Å ja ja, han tog in en massa.

L: Jaha.

Arvid: Ja. Det var många år sen nu det. Det

L: Men Du kommer ihåg honom 1910, eller -11 och -12?

Arvid: Oh ja.

L: Och han dog; någon gång på 70-talet?

Arvid: Ja, det, jag kommer inte ihåg riktigt när det är, men det är about en 15 år sen han dog. Ja.

L: Så han var aktiv i hela sitt liv då, ända tills han dog?

Arvid: Ja visst. Ja visst.

L: I allting?

Arvid: Ja. Ja visst.

L: Var det enda föreningen som han engagerade sig för? Han var inte med i Vikingarna?

Arvid: Inte vad jag vet.

L: Var han med i Odd Fellow?

Arvid: Nej det tror jag inte.

L: Och inte i Svenska Brödräfbundet?

Arvid: Det var Wasa Wasa Wasa.

L: Det var Wasa.

Arvid: Ja ja jaa ja och han var ju distriktordförande i ett år.

L: Det var han, ja.

Arvid: Ja.

L: Jaha.

Arvid: Ja, men det varade inte heller länge, 'di blev irriterade på honom där.

L: Och han arbetade på Strömbeck & Becker?

Arvid: Yes, han arbetade där också. Min bror, han var bas där för en lång tid, för många år.

L: På Strömbeck & Becker?

Arvid: Ja.

L: Jaså!

Arvid: Ja.

L: Jaha.

Arvid: Han kom in där i 19- .. -20 -22, var det var han starta, börja arbeta där och sen

L: Var Kask också bas där nere?

Arvid: Nej nej!

L: Du menar att bror Din var över Kask då nere på fabriken?

Arvid: Well – Kask han arbeta nere i maskinshop-en och min bror, han var bas där i production.

L: Ja på så vis ja.

Arvid: Ja.

L: Så de hade inte med varandra att göra?

Arvid: Men han fick inte det, han fick inte 'den job-en med detsamma!

L: Nähä.

Arvid: No! Det tog många år innan han fick 'en job, förman-job.

L: Du gick med i Wasa då 1917? -18 någon gång?

Arvid: No, jag tror it was in 1930-talet innan jag gick in.

L: Jaså så pass länge!

Arvid: Men jag gick in i .. i, vad 'di kallade på den tiden: Brödraförbundet,

L: Brödraförbundet ja.

Arvid: Skandinaviska förbundet 'di kallar det nu. Det gick jag in i 1917.

L: Jaså Så tidigt!

Arvid: Ja.

L: Och där var försäkring, precis som Wasa hade?

Arvid: Ja.

L: Var deras försäkring bättre än Wasas?

Arvid: No det var detsamma!

L: Detsamma.

Arvid: Men de var organiserade ett år tidigare, de var organiserade 1913.

L: Ja.

Arvid: Men det var ingen just då, det var ingen Wasalodge här i Moline då. För varje loge i de olika föreningarna, de har gett namn för varje loge. Så: logen här

L: Hette Wasa.

Arvid: I Skandinaviska Förbundet, vi kallade logen Wasa.

L: Jaha.

Arvid: Wasa 139 och nästa år så kom Wasa! Så då 'brukte folk kalla dom lilla Wasa och stora Wasa!

L: Så ni var lilla Wasa då?

Arvid: Ja. Ja. Ja.

L: Hur många medlemmar hade ni då när logen började?

Arvid: Ja! Vi hade up över 200. När jag var ordförande då, vi hade en stor kampanj och då fick vi in en massa. Vi hade en, distriktet hade en kampanj och 'di satte en kvota för varje loge, sett till procent, vad medlemmar dom hade, skulle ha Så många procent increase, ökning!

L: Ja.

Arvid: Och vår kvota var 60 nya medlemmar!

L: Här i Moline?

Arvid: Ja! 60 nya! Oh! Well; vi tog in 10 15, 12, 15, möte efter möte! Men så hade vi, på den tiden, i teatern movies, på onsdagarna. Då hade 'di – vad 'di kallar dish day. De gav bort porslinssaker: tallrikar och fat, tefat tekoppar och de fick en present. De 'brukte mötas den första onsdagen i månaden, de ville gå till teatern och få! För att de skulle jfå lite bättre attendance så ändrade 'di mötet från första onsdan till den andra torsdagen.

L: Jaha.

Arvid: Jaha. Den första månaden vi gjorde det, då tog vi in nya medlemmar, så då hade vi 63! Med detsamma som mötet var slut, då skickade jag telegram till distriktssekreteraren: "We are

over the top. Vi har 63 nya medlemmar”. Vi fick inte priset, en stor pokal, men vi fick den inte.

L: Nej.

Arvid: En annan loge hade fyllt sin kvota tidigare än oss. Om vi hade haft ett möte på onsdan veckan förut så hade vi vart först, men vi väntade till torsdagen nästa vecka och då var vi försenade, så vi fick aldrig den där pokalen.

L: Jaha.

Arvid: Men då skickade dom oss en check på 50 dollar istället!

L: Se där ja!

Arvid: Så vi fick den där checken, men då var vi oppe i över 200.

L: Vilka fick ni med er som medlemmar då? Var det immigranter som kom direkt ifrån Sverige,

Arvid: No.

L: eller var det de äldre?

Arvid: Dom vi hade i den kampanjen, det var 19- 38 39, det var svenskar som hade levt här lång tid, som bara gick in. Ja!

L: Som hade varit här i flera år?

Arvid: Ja! För att ha någonstans att gå på kvällarna Du vet!

L: Det var sådana som inte hade gått med Kask?

Arvid: Ja well.

L: Så Du var egentligen en konkurrent med Kask då?

Arvid: Well! Ja det vet jag inte vad han tänkte. Men det var många som tillhörde Noble; Noble, in Wasa-orden. Dom gick med oss då.

L: Så de kunde få dubbla försäkringar?

Arvid: De gick med oss också, så 'di tog de bägge. Vi 'brukte ha Svenska Bageriet här, Ernie Björkman,

L: Jaa.

Arvid: han och hans hustru och Sture Larson och hans hustru och Gus Swanson och Hulda Swanson

L: Ja.

Arvid: och en massa som tillhörde – och (?) Westerdahl och en massa av dem som tillhörde Noble, de gick in i vår också där nere.

L: Se där ja. Så de blev dubbla medlemmar då ja?

Arvid: Ja! Ja å ja.

L: Och om Du blev sjuk då, t ex, hade Du rätt att *få* ifrån både Wasa och från Brödraförbundet?

Arvid: Oh sure! Oh sure sure sure! Oh ja.

L: Och medlemsavgiften, den var inte högre i Svenska Brödraförbundet än den var i the Noble Arch?

Arvid: Det är detsamma. Det är detsamma. Ja! 50 cent i månaden.

L: Men Kask, han var en nagel i ögat.

Arvid: Å ja. Ja!

L: Han ville inte gå med i Brödraförbundet då?

Arvid: Oh no no. Han ville inte gå med i någon annan, no no.

L: Inte det?

Arvid: No no no. No, han var emot allt annat.

L: Vad hade ni för program nu t ex? Du gick med i Wasa lite längre fram, så Du kunde kontrollera. Vad hade ni för program, så att det skulle komma nya medlemmar?

Arvid: Well.

L: Så att de skulle känna sig hemma? Ni hade möte och. Ni hade möte och; affärsmöte, som man säger.

Arvid: Ja å ja. Jul.

L: Hade ni föredragshållare och julprogram och?

Arvid: Yes. Ja julfester och då för barna och det. Å ja.

L: Var möttes ni någonstans?

Arvid: Ja å ja.

L: Var möttes ni någonstans?

Arvid: Å ja. Och så hade 'di, allt ibland hade 'di, vad 'di kallar box social. Damerna putta upp lunch i en skolbox och karlarna köpte och så skulle de vilken flicka som var partner för kvällen.

L: Å på Så vis!

Arvid: Det gick bra! Jag vet där ibland, om en av pojkarna var säker på att de hade sett en flicka, att det var hennes box som var öppen, 'di gick upp till 5 6 dollar för

L: För en sån box?

Arvid: Sure: Det var. Det var minst två dagars arbetslön.

L: Och det var många som var utan arbete också under depressionen?

Arvid: Ja. Ja.

L: Så de gick bra de boxlunches då?

Arvid: Ja. Dom pengarna, de gick till logen, Du vet!

L: Kunde de lura ut vem som hade gjort den boxen då?

Arvid: Well senare, när flickorna kom in, de fick se vilken box det var. De satt där och tittade, Du vet och en del hade virat in sin box inne i tidningspapper när de kom in. Ja!

L: Och det kanske var någon som blev gift på det viset med en sån här box lunch? Alltså att de började gå tillsammans

Arvid: Ja.

L: och blev kända med varann?

Arvid: De blev tillsammans, sitta tillsammans och äta.

L: Jaha.

Arvid: Men om Du fick tag henne, ta hem, Du kanske fick en gifter käring då! Haha! Ja.

L: Så det var intressanta saker som försiggick där.

Arvid: Ja.

L: Gjorde Wasa så också?

Arvid: Oh ja. Dom gjorde card parties, spela kort.

L: Ja. Men i Wasa kunde inte fruntimren vara med på möten, det första?

Arvid: Oh yes. Oh yes.

L: Här i Moline, fick de det?

Arvid: Oh yes. Både i Wasa och

L: Brödraförbundet.

Arvid: Yes. Yes.

L: Jaha.

Arvid: Yes. Det var dom ende som gjorde. Wikingarna och Svitjood, där var dom åtskilda.

L: Där var dom åtskilda.

Arvid: It was the Ladies of Wikings and Svitjood.

L: Men Du vet att: i Chicago nu. Där har vi t ex Mora/ Tuna Lodge.

Arvid: Ja.

L: De var bara för herrar och Siljan, det var damer bara.

Arvid: Å ja.

L: Men det hade ni inte här?

Arvid: No. No inte i Wasa.

L: Nej.

Arvid: 'Di brukte, det var

L: Direkt medlem - ja.

Arvid: Ja.

L: Så var träffades ni på kvällarna när ni hade möten? Var mötte ni någonstans?

Arvid: Well – det på olika platser. På sista tiden så mötte vi up there at the (?) building.

L: Var ligger den någonstans?

Arvid: And Noble för en lång tid mötte på Turner Hall.

L: Jaha. Det var tyskarnas?

Arvid: Ja. Där nere är vi nu och – vi mötte även på Carpenters Hall, där var Moose brukar 'va, på 14:e St och 5:e Ave.

L: Jaha.

Arvid: där på 3:e våningen, där för många år! Och – Noble Arch, vi mötte på (?) Hall, på 17:e gatan tänker jag, mellan 4rd och 5:e Ave. Vi var där nere. Vi mötte där för en lång tid!

L: Jaså.

Arvid: Men till slut så kom vi till (?) Hall.

L: Ni var hela tiden där nere i downtown på 4:e Ave?

Arvid: Å ja. Å ja.

L: Det var högkvarteret?

Arvid: Det var det ja.

L: Det var ingenting här uppåt?

Arvid: Å – det var ju folk som levde här!

L: Ja, som bodde här, men ni mötte aldrig här någon gång?

Arvid: Det var ingen församling.

L: Det var inte utåt East Moline eller Rock Island?

Arvid: No.

L: Det var Moline, det var.

Arvid: Ja. Ja.

L: Det har alltid varit mötesplatsen?

Arvid: Ja. Du måste ha Wasa Lodge i Rock Island också.

L: Ja: John Ericson.

Arvid: Ja.

L: Men (?).

L: 'Di kom 'te

L: Vad berodde Det på?

Arvid: De kom 'te Moline till sist.

L: Ja men Du var ju här så pass tidigt då.

Arvid: Vad berodde det på?

L: Ja?

Arvid: Kiv och gräl!

L: Här?

Arvid: Avundsjuka.

L: Du menar. i logen själv?

Arvid: Oh sure! Sure sure. Sure, det var. Du vet: tre fyra stycken, de ville gräla och kiva jämt.

Resten blev så förbannade så de ville aldrig gå till ett möte igen.

L: Så det blev slut.

Arvid: Ja de gick – flytta över 'te Moline.

L: Jaha.

Arvid: Yes.

L: Så Den

Arvid: Det är alltid sånt! Det är alltid någon som vill 'va' storgubbe!

L: Jaa ja ja.

Arvid: Men om Du får fyra storgubbar på en gång, ja! Då! Då! Du vet! Ja! Ja. Ja vi hade en loge i Davenport också.

L: En Wasa-loge!

Arvid: Yes, enliten, men dom hade aldrig mer än en 25 30 medlemmar!

L: Jaså!

Arvid: Ja.

L: Vad hette den?

Arvid: Det kommer jag inte ihåg. Swea tror jag 'di kallade den. 'Di kallade den Swea.

L: Swea.

Arvid: Men den gick.

L: Men var det många svenskar på Davenportsidan då?

Arvid: Inte så många i Davenport.

L: Inte många?

Arvid: Inte på den tiden. Det var tyskar över där.

L: Tyskar.

Arvid: Tyskarna var där ja.

L: Jaha.

Arvid: But det var – det var inte så många svenskar där.

L: Men Svitjood, den har Du aldrig tillhört? Svitjood?

Arvid: No no. Varken Svitjood eller Vikingarna, de har jag aldrig tillhört, no.

L: Nej. Hur har Svitjood klarat sig då? De var väl nere på 6th Ave?

Arvid: Ja.

L: Dom har aldrig varit stora någon gång direkt?

Arvid: No. Det var samma där. Dom hade just tre loger.

L: Ja.

Arvid: De hade Svitjood, de hade the Ladies of Svitjood och sen organiserade dom en där de fick 'va' tillsammans men det var yngre personer, som var födda här och dom hade möten på engelska.

L: Jaha.

Arvid: Men den gick, till slut så gick de tillsammans alla tre. De 'brukte ha en camp ut på Rock 'Rivern också på sommarn.

L: Precis som the Noble hade.

Arvid: Ja. 'Di 'brukte ha fish dinners och chicken dinners och så, but then

L: Det försvann.

Arvid: Det gick. Det är som Noble, 'di 'brukte ha där på Rock 'Rivern också. I was in charge of that for two years.

L: Jaså.

Arvid: Oh ja.

L: Jaha.

Arvid: Men; det, det gick. That was just slutet när jag gick där, sen gick det bakåt för dom. Å vad de förlorade pengar på tre fyra år You know. Dom sa: vi säljer, säljer allting, sedan förlorar vi allting vi har gjort här. Ja. Det gick.

L: Så – nu när Du kom här; -10, och -11, -12, hur var förhållandet då med Wasa och Augustanapräster? För dom tyckte ju inte om Wasa, att det var hemliga föreningar, likadant Svenska Brödraförbundet? Men ni hade också lösenord eller password?

Arvid: Å ja.

L: Ja.

Arvid: Ja.

L: Prästerna tyckte ju inte om det.

Arvid: No men; nu har dom

L: Ja, nu är det annorlunda,

Arvid: Ja.

L: men då på den tiden var det skarpt.

Arvid: Yeah I know. De tyckte inte om det.

L: Dom sa ju rent ifrån predikstolen att dom tyckte inte om det där att de skulle vara

Arvid: Sen katolikerna, dom hade ju sina egna loger: The Knight of Columbus och Foresters.

L: Det är bara katoliker det?

Arvid: The Knight of Columbus, det är som Masons. Det är fina gubbar, stora. Foresters, det är för arbets- de som basar. Men .. en katolik gick in i Odd Fellows, eller, 'di and: he: sscht!

L: Oh he was out?

Arvid: Oh.

L: From the church?

Arvid: If hes father found out where he had get. "You can't do that. You join the Foresters or the Knight of Columbus. You don't go to the Odd Fellows. You don't go to the Masons. No way.

L: No.

Arvid: Not, for You are a Catholic. But; the masons were taking them, but the Catholics didn't want to join the Masons!

L: No they can't pay off for anything.

Arvid: No. No.

L: No.

Arvid: Du vet a funny thing? Like: Odd Fellows, You could be Christian, and in the Masons too, but; You could belong any religion You wanted! You could be a Mohammedan, or what ever! But You got to .. You got to say that You'd believe in a supreme (?). what ever You called them. It don't have to be God, or Christ, it could be mohammed, any, but (? överhoppat).

L: Ja.

Arvid: That's it. You can be in any religion You want. Ja.

L: Ja.

Arvid: But the Catholics, they don't go for that. You have to be a Catholic for ever!

L: In the others You had a choice.

Arvid: Yeah. Yeah. Yeah.

L: There is none.

Arvid: Yeah that's, that's the way they do it.

L: Arbetade Du I någon fabrik när Du började att arbeta?

Arvid: Yeah!

L: Ja. Vad var Ditt första arbete när Du var 17 år?

Arvid: Well. First jag arbetade på an electric factory för en tre veckor and sen gick jag in på en del wagon works.

L: Jaha.

Arvid: Det är rätt 'nerrevet nu. And där arbetade jag i – about 2, 2 ½ år, something like that. Och sen. Sen sluta jag och blev trött på 'et där. Sen arbetade jag, 'köm in 'te – sen arbeta jag som en snickare för några år, men jag tyckte inte om det. Det var just kallt och blåsigt och regnigt och traska runt. Sen 'köm jag in 'te— vad som är McLaughlins nu – det var (?) Wilsons company då.

L: Ja.

Arvid: Jag kom in där i 19 24.

L: -24. And there was no unions?

Arvid: No. No no. No no. Sen. Sen han gick bankrukt, men sen starta McLaughlin upp and då var jag där fortfarande, var jag där till jag sluta opp och gick pension på pension i slutet i januari -63.

L: Jaha. Så -

Arvid: Men nu har dom! Nu har dom en union där!

L: Nu har de union ja.

Arvid: Ja ja.

L: Ja ja det har dom ja!

Arvid: Men när jag var där, då hade 'di inte union förrän de sista åtta tio åren som jag var där, hade 'di union.

L: Ni hade det?

Arvid: Ja ja.

L: Jaså det dröjde så pass länge?

Arvid: Va!

L: Det dröjde så pass länge innan de gick med i union?

Arvid: Ja. Å ja.

L: Vad berodde det på? Alltså: var det ingen som vågade?

Arvid: Det var motstånd.

L: Ja men här hade Du t ex Moline Plow, John Deere, International Harvester. De hade ju union 1935 -36.

Arvid: Yeah but

L: De hade ju

Arvid: Mycket motstånd. Mycket motstånd i the International Harvester. det var mycket motstånd, mycket motstånd. Men 'di hade en union där, den varade inte mer än en månad och så blossade det opp igen.

L: Kom det in folk då från Chicago och andra ställen och talade om vad ni skulle göra, eller var det någon på platsen?

Arvid: Ja å ja. Ja de kom där ja.

L: Var Du med i the union movement?

Arvid: Well! I .. I joined them, I signed up, yes sure.

L: Men Du var inte med i t ex the East Bregaders, eller?

Arvid: Not active! Not real active! No.

L: Du fick vara försiktig för Du visste inte när Du fick

Arvid: Well. Jag var inte rädd av mig inte.

L: De hade inte rätt att slänga ut Dig då på **den tiden**?

Arvid: No.

L: För då var det en lag att Du hade rätt att organisera Dig.

Arvid: Ja well det var inte då på den tiden! Fast det var, på den tiden när det började, då var det ingen lag på 'et Du ser.

L: Det var ingen lag men 1935 då var det lag.

Arvid: Bara Du tala om union så är det slut!, så är det slut! But; ja ja.

L: Det är någon som har sagt till mig att; – inte här i Moline – men i Boston och många andra städer – att: if You were Republican and Lutheran You were sure to get a job.

Arvid: Haha! Haha!

L: Hjälpte det?

Arvid: They always said that – de stängde en massa, said the Republicans, om demokraterna kommer in, då blir det dåliga tider, då

L: De sad et?

Arvid: Ja. De sa det, då stänger dom. De sa det: rösta Republican. Det många trodde på det! The Democrates, they were in favour of free trade. They said: people could ship in here cheaper, because they got nothing tull. (? Överhoppat)! But ‘di fattiga arbetarna, ‘di röstade Republican! Men det ändrade sig också.

L: Ja, men det var många svenska pojkar som kom då, som röstade Republican

Arvid: Ja oh ja.

L: när dom blev medborgare.

Arvid: Ja.

L: När blev Du medborgare?

Arvid: Å - när far min tog ut papper, innan jag var myndig.

L: Jaså.

Arvid: Det blev automatiskt då.

L: Så han tog ut 1915 någon gång eller?

Arvid: Nej jag minns inte riktigt när det var han tog ut sina papper, but det var innan vi var myndiga. Myndighetsåldern var 21 år på den tiden.

L: Jaha.

Arvid: Och han took up papper då, för ’te jag behövde aldrig gå igenom det.

L: Men Du har kunnat rösta då sedan Du var 21 år?

Arvid: Ja å ja. I have ja.

L: Hur gick det nu med militärtjänstgöringen under första världskriget? Var Du inkallad?

Arvid: Ja.

L: In the army?

Arvid: Ja.

L: Were You out in the army?

Arvid: I was (?) and examined and okey and got my notice to be ready to go – and in the time between the 12th and the 14ths of November and when Kaiser Wilhelm (? överhoppat) and I quitted! Se jag, jag hade fått orders ’te ’va’ färdig ’te gå på (?) notice, any time, were ever You could få ett tåg köra to campen. They said You had to gå på en timmes notice. Men så fick jag en notice: för jag behövde inte gå.

L: Det var slut.

Arvid: Jag blev aldrig utkallad, no.

L: Din bror Al nu, hur gick det med honom?

Arvid: Samma thing happened to honom. Han var up i North Dakota då och arbeta och han hade fått sin notice ut på samma gång. Och han sluta ’sin job och hade sin kappsäck packad och gick in ’te stan och lämna ’suitcasen nere på järnvägsstationen och så gick han ’te en restaurant var han kände a couple som hade den restauranten där. Gick han in där och skulle säga adjö till dom!

L: Ja.

Arvid: Och – hade en kopp kaffe där. Så gick han tillbaka till stationen för och få ett tåg. Då var det en notice på järnvägsstationen: Gå hem!

L: Så han slapp han också!

Arvid: Ja! Han blev arg då för han skulle gå 'te .. han var supposed to go to California. Han hade aldrig vart i Kalifornien, så han ville gå dit, men det fick han inte! Men nu har han vart i Kalifornien ett par tre gånger.

L: Ja.

Arvid: Han har ju en pojk som lever där.

L: Jaha.

Arvid: Ja.

L: Så han kom hem då efter den resan?

Arvid: Ja, han kom hem om vintern.

L: Jaha.

Arvid: 'Di. 'Di gjorde draining up there; .. irrigating, skulle jag säga, irrigating där oppe.

L: I North Dakota?

Arvid: Ja. Och en – en vinter, då stannade han där. Då gick dom ner 'te New Orleans, (?) there, det var draining. And draining there again! Ja det han arbetade en vinter nere där.

L: Så han var lite all över.

Arvid: Ja, det var han.

L: Åkte Du några sådana där turer eller? Stannade Du i Moline eller åkte Du också ut och försökte få arbete på annat håll?

Arvid: No. Well! Jag var uppe i i Hammond och South Bend, jag kom opp där, men jag tyckte inte om 'at där. But jag fick 'en job up there in South Bend and jag fick ett jobb i Hammond också, men; Ja! Du vet det Hammond, det är en djävla sotig stad! Gary också. Det är de storfabrikerna där, det är sot och rök. Ja!

L: Men det var värre förr förstås.

Arvid: Ja. På den tiden de använde kol allt över. Det rök väldigt!

L: Men det fanns de som åkte härifrån och till Chicago för att försöka få arbete, och Rockford?

Arvid: Å ja! Å ja! Å ja!

L: Jaha, men det var ingen säker utväg att få arbete där, för att en stor stad var värre att leva i?

Arvid: Jag var uppe i Rockford när jag hade a kind of vacation här. Jag gick 'te Rockford upp, hade många bekanta där. Och – de ville jag skulle stanna där. "Well det är roligt här"! Men jag sa: "No. Jag går tillbaka 'te Moline". "Oh vi kan få 'en job för Dig här"! Oh sure jag kunde gå dit. Jag tala med dom då. "Du har ett job där, om Du vill ta det". Jag kunde få ett jobb där också! Jaha! Ja.

L: Det tänkte Du inte på?

Arvid: Nja, jag sa: "jag har 'stadig job i Moline. Jag vill tillbaka dit".

L: Var det mest möbelfabriker då?

Arvid: Ja dom har möbelfabriker i Rockford,

L: Det har de?

Arvid: ja det har dom. Yes.

L: Så Din pappa försökte aldrig att åka dit till någon möbelfabrik?

Arvid: Nej.

L: Hur gick det med möbelfabrikerna här i Moline?

Arvid: Å dom

L: Vad berodde det på?

Arvid: Well! Konkurrens igen!

L: Konkurrens?

Arvid: Johnson's gjorde; Johnson's, 'di levde upp på 12:e St och 16:e Ave, 'di hade en möbelfabrik där. Jag vet inte vad 'di gör där nu. But; det är detsamma som Strömbeck & Becker, 'di gick ju ner också och blev; 'di har bytt ägare tre fyra gånger sen min bror kom därifrån.

L: Jaha.

Arvid: Yes.

L: Var det svårt? Vi har nu Strömbeck & Becker och Du har stora firmor här och fabriker. Det ser ut som när sönerna och barnen övertog fabriksrörelsen, då blev det inte samma fart på det?

Arvid: No.

L: Vad berodde det på?

Arvid: Ja?

L: Hade de inte samma gnista?

Arvid: Det inte deras fel. Det är konkurrens Du vet med de stora fabriker. De kunde inte konkurrera med de priserna. Dom gjorde handholds, handles, trähandles.

L: Ja.

Arvid: But det var så mycket out of plastic that killed them, that killed them.

L: So that went out of business then?

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid:

L:

Arvid: